

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

7 NOVEMBRE 1945.

7 NOVEMBER 1945.

PROJET DE LOI

apportant des modifications à la loi du 17 avril 1878
contenant le titre préliminaire
du Code de procédure pénale.

WETSONTWERP

waarbij wijzigingen worden aangebracht aan de wet
van 17 April 1878 bevattende den voorafgaanden
titel van het Wetboek van Rechtspleging
in strafzaken.

EXPOSE DES MOTIFS

MEMORIE VAN TOELICHTING

MESDAMES, MESSIEURS,

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Les règles établies par les articles 21 et suivants de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, appellent certaines modifications, notamment en ce qui concerne celles de ces dispositions qui ont trait à la prescription de l'action civile en réparation du dommage causé par une infraction.

Suivant ces dispositions (articles 21, 22 et 23 de la loi précitée), cette action civile n'est recevable que si elle est intentée avant que l'action publique soit prescrite.

Le délai de prescription de l'action publique étant — sauf dispositions contraires dans certaines lois particulières — de dix ans lorsqu'il s'agit d'un crime, de trois ans lorsqu'il s'agit d'un délit, et de six mois pour une contravention, l'auteur d'un fait passible d'une sanction pénale jouit, en général, quant à l'action en réparation du dommage qu'il a causé, d'une prescription plus courte que s'il avait à répondre d'un fait non punissable.

Cette situation est contraire à l'équité et blesse la conscience publique: on assiste souvent à ce spectacle choquant que, pour se soustraire à l'action en réparation du dommage — action qui eût été recevable si le fait n'était pas constitutif d'une infraction — l'auteur du fait dom-

Aan de regels, vastgesteld bij de artikelen 21 en volgende der wet van 17 April 1878 bevattende den voorafgaanden titel van het Wetboek van Rechtspleging in strafzaken, dienen enkele wijzigingen te worden aangebracht, onder meer wat die bepalingen betreft die betrekking hebben op de verjaring van de burgerlijke vordering tot vergoeding van schade veroorzaakt door een misdrijf.

Overeenkomstig die bepalingen (artikelen 21, 22 en 23 van voormelde wet), is die burgerlijke vordering niet ontvankelijk dan indien zij wordt ingesteld vóórdat de publieke vordering verjaard is.

Daar de verjaringstermijn van de publieke vordering — behoudens anders luidende bepalingen in sommige bijzondere wetten — tien jaren belooft wanneer het een misdrijf, drie jaren wanneer het een wanbedrijf en zes maanden wanneer het een overtreding geldt, is dengene die een feit heeft begaan waarop straf is gesteld, over 't algemeen, wat de vordering tot vergoeding van de door hem berokkende schade betreft, een kortere verjaringstermijn toegekend dan indien hij een niet strafbaar feit te verantwoorden had.

Die toestand is in strijd met de billijkheid en krenkt het rechtvaardigheidsgevoel onzer bevolking: vaak verwekt het ergernis dat, om zich aan de vordering tot vergoeding van schade te onttrekken — vordering die ontvankelijk zou geweest zijn indien het feit geen misdrijf ware — de dader

mageable s'ingénie à démontrer que, en réalité, les faits qui lui sont reprochés ont un caractère délictueux et que, l'action publique étant prescrite, ils ne peuvent plus être invoqués contre lui.

D'accord avec les auteurs presque unanimes, le projet ci-annexé, repris des travaux du « Centre d'Etudes pour la Réforme de l'Etat », a pour objet de faire échapper l'action civile résultant d'une infraction aux délais de prescription de l'action publique et de lui rendre les délais de prescription qui lui sont propres en vertu des règles du droit commun. Il ne modifie en rien les règles relatives à la prescription de l'action publique. Cependant, il rend applicables à l'action civile les délais de prescription de l'action publique, lorsque ceux-ci sont plus longs : le caractère antisocial de l'infraction justifie pleinement cette faveur accordée au préjudicié.

Les textes proposés pour réaliser la réforme envisagée se substituent aux articles 21, 22, 23, 25, 26 et 28 de la loi du 17 avril 1878, formant le titre préliminaire du Code de procédure pénale.

L'essentiel de la réforme se trouve dans l'article 25 nouveau. Celui-ci déclare, notamment, que l'action civile résultant d'un crime, d'un délit ou d'une contravention reste soumise aux règles de prescriptoin de droit civil. Il faut évidemment prendre l'expression « droit civil » avec le sens qui lui est donné dans l'article 15 de la loi du 17 avril 1878, c'est-à-dire « tout ce qui est d'intérêt privé, soit civil, soit commercial », par opposition au droit pénal.

Est maintenue comme règle de procédure pénale l'obligation pour la partie civile, qui veut porter son action devant la juridiction répressive, de se constituer avant la prescription de l'action publique : c'est là une application du principe que, devant la juridiction répressive, l'action civile n'est que l'accessoire de l'action publique. Il paraît opportun de la rappeler dans un texte. Mais il importe de signaler que c'est là une règle qui intéresse exclusivement la procédure pénale et qui n'a aucune raison d'être devant les juridictions ordinaires.

Une disposition spéciale étend la réforme aux législations particulières actuellement existantes, qui assimilent la prescription de l'action civile à la prescription de l'action publique. Tel est le cas, par exemple, pour les lois ci-après : 16 novembre 1919 sur la réglementation de la navigation aérienne (art. 4) ; 25 mars 1891 portant répression de la provocation à commettre des crimes ou des délits

van het schadelijk feit zich inspant om te bewijzen dat, in werkelijkheid, de hem ten laste gelegde feiten een strafbaar karakter hebben en dat zij, aangezien de publieke vordering verjaard is, tegen hem niet meer kunnen worden ingeroepen.

In overeenstemming met de nagenoeg eensgezinde opvatting der auteurs, heeft hierbijgaand ontwerp, dat ontleend is aan de werkzaamheden van het « studiecentrum tot hervorming van den Staat », tot doel de uit een misdrijf volgende burgerlijke vordering buiten de verjaringstermijnen der publieke vordering te doen vallen en voor de burgerlijke vordering opnieuw de verjaringstermijnen te voorzien die haar, krachtens de regels van het gemeen recht, eigen zijn. Het wijzigt geenszins de regels welke betrekking hebben op de verjaring van de publieke vordering. Op de burgerlijke vordering maakt het evenwel de verjaringstermijnen van de publieke vordering toepasselijk, wanneer laatstbedoelde termijnen langer zijn : het anti-sociaal karakter van het misdrijf wettigt ten volie deze aan den benadeelde toegekende gunst.

De teksten, die voorgesteld zijn om de voorgenomen hervorming tot stand te brengen, vervangen de artikelen 21, 22, 23, 25, 26 en 28 der wet van 17 April 1878 die den voorafgaanden titel van het Wetboek van Rechtspleging in strafzaken uitmaakt.

De hoofdbestanddeelen van de hervorming zijn in het nieuw artikel 25 terug te vinden. Dit artikel bepaalt onder meer dat voor de burgerlijke vordering die uit een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding volgt, de verjarringsregels van burgerlijk recht blijven gelden. De uitdrukking « burgerlijk recht » dient natuurlijk te worden begrepen in den zin die er aan gegeven wordt in artikel 15 der wet van 17 April 1878, te weten, « alles wat, hetzij in burgerlijke zaken, hetzij in handelszaken, het privaat belang aangaat », in tegenstelling met het strafrecht.

Als regel van strafrechtspleging wordt voor de burgerlijke partij, die haar vordering voor den strafrechter wil brengen, de verplichting behouden zich partij te stellen vóór de verjaring van de publieke vordering : zulks is een toepassing van het beginsel dat wil dat, voor de strafrechtbank, de burgerlijke vordering slechts een bijkomend bestanddeel van de publieke vordering is. Het lijkt wenselijk hieraan in een tekst te herinneren. Maar er dient er op gewezen dat zulks een regel is die uitsluitend de strafrechtspleging geldt en die, vóór de gewone rechtsmachten, geen enkele reden van bestaan heeft.

Een bijzondere bepaling breidt de hervorming uit tot de thans bestaande bijzondere wetsbepalingen, waarbij de verjaring van de burgerlijke vordering met de verjaring van de publieke vordering wordt gelijkgesteld. Dit is onder meer het geval voor de na te noemen wetten : 16 November 1919 aangaande het regelen der luchtvaart (art. 4) ; 25 Maart 1891 houdende beteugeling van het aanhitsen

(art. 4) ; 19 janvier 1883 sur la pêche (art. 27) ; 28 février 1882 sur la chasse (art. 28) ; 19 décembre 1854 sur les bois et forêts (art. 145) ; 1er août 1899 sur le roulage (art. 9).

Vu la nature spéciale des délits prévus par les articles 2, 3 et 4 du décret du 20 juillet 1831 sur la presse, il a paru utile de les exclure de la réforme proposée et de maintenir, par conséquent, la prescription de trois mois pour les actions pénales et civiles, sauf l'application de l'article 28 de la loi du 17 avril 1878.

Le projet prévoit enfin que les faits antérieurs à la réforme proposée resteront régis par la législation en vigueur au moment où ils ont été commis. Ainsi, il empêche que la situation de l'auteur d'une infraction puisse être aggravée par une loi postérieure à l'acte dont il s'est rendu coupable.

Le texte écarte de la sorte toute controverse sur la portée d'une loi modifiant les délais de prescription.

Le Ministre de la Justice,

tot plegen van misdaden en wanbedrijven (art. 4) ; 19 Januari 1883 op de vischvangst (art. 27) ; 28 Februari 1882 op de jacht (art. 28) ; 19 December 1854 op de bosschen en de wouden (art. 145) ; 1 Augustus 1899 op het wegverkeer (art. 9).

Op grond van den specialen aard van de misdrijven die door de artikelen 2, 3 en 4 van het decreet van 20 Juli 1831 op de drukpers zijn voorzien, leek het gepast die misdrijven buiten het toepassingsgebied te houden van de voorgestelde hervorming en, bijgevolg, de verjaring van drie maanden, behoudens de toepassing van artikel 28 der wet van 17 April 1878, te behouden voor de strafrechtelijke en burgerlijke vorderingen.

Het ontwerp voorziet ten slotte dat de feiten, die zich vóór de toepassing van de voorgestelde hervorming hebben voorgedaan, onder de toepassing zullen blijven van de alsdan geldende wetten. Derwijze wordt verhinderd dat de toestand van iemand, die zich aan een misdrijf heeft schuldig gemaakt, zou verergerd worden door een wet, die van lateren datum zou zijn dan de daad die hij heeft begaan.

Zoodoende voorkomt de tekst elke betwisting omtrent de beteekenis van een wet tot wijziging van de termijnen van verjaring.

De Minister van Justitie,

M. GREGOIRE.

PROJET DE LOI

CHARLES,

Prince de Belgique, Régent du Royaume.

A tous, présents et à venir, SALUT !

Sur la proposition du Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Le Ministre de la Justice est chargé de présenter en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

ARTICLE PREMIER.

Les articles 21, 22, 23, 25, 26 et 28 de la loi du 17 avril 1878 sont abrogés et remplacés par les dispositions suivantes :

WETSONTWERP

KAREL,

Prins van België, Regent van het Koninkrijk,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, HEIL !

Op de voordracht van den Minister van Justitie,

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN :

De Minister van Justitie is gelast in Onzen Naam bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

EERSTE ARTIKEL.

De artikelen 21, 22, 23, 25, 26 en 28 der wet van 17 April 1878 vervallen en worden vervangen door de volgende bepalingen :

Art. 21. — L'action publique résultant d'un crime sera prescrite après dix années révolues à compter du jour où le crime a été commis. S'il a été fait des actes d'instruction ou de poursuite, elle ne sera prescrite qu'après dix années révolues à compter du dernier acte fait dans le délai initial, même à l'égard des personnes qui ne seraient point impliquées dans cet acte.

Art. 22. — L'action publique résultant d'un délit sera prescrite après trois années révolues suivant la distinction d'époques établie par l'article précédent.

Art. 23. — L'action publique résultant d'une contravention sera prescrite après six mois révolus, suivant la distinction d'époques établie à l'article 21.

Art. 25. — L'action civile résultant d'un crime, d'un délit ou d'une contravention reste soumise aux règles de prescription de droit civil. Elle jouira néanmoins des délais de prescription de l'action publique lorsque ceux-ci seront plus étendus.

Art. 25bis. — La prescription de l'action publique ne sera interrompue que par les actes faits dans les délais de dix ans, trois ans ou six mois à compter du jour où a été commis le crime, le délit ou la contravention.

Il en sera de même de la prescription de l'action civile jouissant des délais de prescription de l'action publique, en vertu de l'article précédent.

Art. 25ter. — Les actes qui interrompent la prescription de l'action publique interrompent la prescription de l'action civile. Réciproquement, la prescription de l'action publique est interrompue par les actes qui interrompent la prescription de l'action civile dans les délais de dix ans, trois ans ou six mois à compter du jour où a été commis le crime, le délit ou la contravention.

Art. 25quater. — L'action civile ne pourra être poursuivie devant les juridictions répressives que si elle a été intentée avant la prescription de l'action publique.

Art. 26. — Lorsque l'action civile, poursuivie en même temps que l'action publique et devant les mêmes juges, ou poursuivie séparément, aura été régulièrement intentée en temps utile, la prescription, sauf désistement ou péremption, ne courra pas contre le demandeur pendant l'instance relative à la réparation du dommage causé par l'infraction.

Art. 28. — Les dispositions qui précèdent sont applicables à la prescription des infractions prévues par des lois particulières en tant que ces lois n'y dérogent pas.

L'article 25bis ne sera pas appliqué quand l'infraction se prescrit par un délai de moins de six mois, sans toutefois que le délai de la prescription puisse être prolongé au

Art. 21. — De publieke vordering volgende uit een misdrijf verjaart na volle tien jaren, te rekenen van den dag waarop de misdaad werd gepleegd. Indien er daden van onderzoek of van vervolging hebben plaats gehad, verjaart zij eerst na volle tien jaren te rekenen van de laatste daad die heeft plaats gehad binnen den oorspronkelijken termijn, zelfs ten opzichte van de personen welke in die daad niet zouden betrokken zijn.

Art. 22. — De publieke vordering volgende uit een wanbedrijf verjaart na volle drie jaren, naar het onderscheid van tijdstippen in het vorig artikel gemaakt.

Art. 23. — De publieke vordering volgende uit een overtreding verjaart na volle zes maanden, naar het onderscheid van tijdstippen in artikel 21 gemaakt.

Art. 25. — De burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf, een wanbedrijf of een overtreding, blijft onderworpen aan de burgerrechtelijke regels van verjaring. Voor deze vordering gelden evenwel de verjaringstermijnen der publieke vordering, wanneer deze langer zijn.

Art. 25bis. — De verjaring van de publieke vordering wordt alleen gestuit door de daden die plaats hebben binnen de termijnen van tien jaar, drie jaar, of zes maanden, te rekenen van den dag waarop de misdaad, het wanbedrijf of de overtreding werd gepleegd.

Hetzelfde geldt voor de verjaring van de burgerlijke vordering voor dewelke, krachtens het vorig artikel, de verjaringstermijnen van de publieke vordering gelden.

Art. 25ter. — De daden, die de verjaring van de publieke vordering stuiten, stuiten de verjaring van de burgerlijke vordering. En omgekeerd, de verjaring van de publieke vordering wordt gestuit door de daden die de verjaring van de burgerlijke vordering stuiten binnen de termijnen van tien jaar, drie jaar of zes maanden, te rekenen van den dag waarop de misdaad, het wanbedrijf of de overtreding werd gepleegd.

Art. 25quater. — De burgerlijke vordering kan niet voor de strafrechtsmachten vervolgd worden dan indien zij vóór de verjaring van de publieke vordering werd ingesteld.

Art. 26. — Wanneer de burgerlijke vordering, terzelfdertijd als de publieke vordering en voor dezelfde rechters vervolgd, ofwel afzonderlijk vervolgd, regelmatig te bewakamer tijd werd ingesteld, loopt de verjaring, behoudens afstand of verval van het geding, tegen den eischer niet gedurende de behandeling van den eisch tot herstelling van de schade door het misdrijf veroorzaakt.

Art. 28. — Bovenstaande bepalingen zijn toepasselijk op de verjaring van de door bijzondere wetten voorziene misdrijven, voor zoover deze wetten er niet van afwijken.

Artikel 25bis wordt niet toegepast wanneer het misdrijf verjaart door een tijdsverloop van minder dan zes maanden, zonder evenwel dat de verjaringstermijn meer dan één

delà d'un an, à partir du jour où l'infraction a été commise.

ART. 2.

Les règles prévues par la présente loi sont applicables en toutes matières prévues par les lois particulières actuellement en vigueur nonobstant les dispositions qui assimilent la prescription de l'action civile à la prescription de l'action publique.

ART. 3.

Cependant, en matière de délits prévus par les articles 2, 3 et 4 du décret du 20 juillet 1831 sur la presse, l'action civile se prescrit par le même délai que l'action publique, sauf l'application de l'article 28 de la loi du 17 avril 1878.

ART. 4.

Les faits antérieurs à la mise en application de la présente loi resteront régis par la législation en vigueur au moment où ils ont été commis.

Donné à Bruxelles, le 5 novembre 1945.

CHARLES.

PAR LE RÉGENT :

Le Ministre de la Justice,

M. GREGOIRE.

jaar kan worden verlengd, te rekenen van den dag waarop het misdrijf werd gepleegd.

ART. 2.

De door deze wet voorziene regels zijn toepasselijk in al de zaken die door de thans geldende bijzondere wetten zijn voorzien, niettegenstaande de bepalingen die de verjaring van de burgerlijke vordering met de verjaring van de publieke vordering gelijk stellen.

ART. 3.

Nochtans, op het stuk van de misdrijven die door de artikelen 2, 3 en 4 van het decreet van 20 Juli 1831 op de drukpers zijn voorzien, verjaart de burgerlijke vordering door verloop van denzelfden termijn als de publieke vordering, behoudens de toepassing van artikel 28 van de wet van 17 April 1878.

ART. 4.

Voor de daden die dagteekenen van vóór de toepassing van deze wet, blijven de wetten gelden die van kracht waren op het oogenblik waarop die daden plaats hebben gehad.

Gegeven te Brussel, den 5 November 1945.

KAREL.

VANWEGE DEN REGENT :

De Minister van Justitie,

M. GREGOIRE.